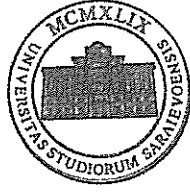

Bilkent Üniversitesi
Türkiye

Sarajevo Üniversitesi
Bosna-Hersek

Yunus Emre Enstitüsü

Türkiye Azerbaycan Dostluk
İşbirliği Dayanışma Vakfı

X. ULUSLARARASI BÜYÜK TÜRK DİLİ KURULTAYI BİLDİRİLERİ

28 EYLÜL – 1 EKİM 2015
SARAYBOSNA

ANKARA 2015

KAYNAKLAR

- Aksoy, Ömer Asım (1963) "Atasözleri ve Deyimler", *TDAY-Belleten 1962*, Ankara: TDK Yayınları, s. 131-166.
- Aksoy, Ömer Asım (1991) *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi. (ADS)
- Aksan, Doğan (1998) *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: TDK Yayınları.
- Çobanoğlu, Özkul (2004) *Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Delice, Halil İbrahim (2002) "Deyimlerin Dilbilgisel Yapıları ve Yapı Çözümlemişleri", *Türk Dili ve Edebiyatı Makaleleri*, S. 2, s. 177-194.
- Dilçin, Dehri (2000) *Edebiyatımızda Atasözleri*, Ankara: TDK Yayınları.
- Elçin, Şükrü (1986) *Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara : Sevinç Matbaası
- Gökdayı, Hürriyet (2008) "Türkçede Kalıp Sözler", *Bilig*, S. 44, s. 89-110.
- Hatiboğlu, Vecihe (1964) "Atasözleri ve Deyimler", *Türk Dili Dergisi*, S. 152, s. 468-471.
- İçel, Hatice (2009) "Türkçede Atasözü-Deyim İlişkisi", *Türk Dili Dergisi*, S. 687, s. 205-212.
- Levend, A. Sırrı (1962) "nda Manzum Atasözleri ve Deyimler", *TDAY-Belleten 1961*, s. 137-146.
- Özdemir, Emin (2000) *Açıklamalı-Örnekli Deyimler Sözlüğü*, Genişletilmiş 8. basım, Ankara: Bilgi Yayınevi
- Özezen, Muna Yüceol (2001) "Türkçe Deyimler Üzerine Birkaç Söz", *Türk Dili Dergisi*, S. 600, s. 869-879.
- Öztürk, Ali (1986) *Türk Anonim Edebiyatı*, İstanbul : Bayrak Yayıncılık
- Şemseddin Sami (1900) *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul.
- T.C. MEB (1971) *Türk Atasözleri*, İstanbul.
- Tekin, Talat (1957) "Köktürk Yazıtlarındaki Deyimler Üzerine I", *Türk Dili Dergisi*, S. 67, s. 372-374.
- Tekin, Talat (1957) "Köktürk Yazıtlarındaki Deyimler Üzerine II", *Türk Dili Dergisi*, S. 68, s. 423-426.
- TDK (1996) *Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler I-II*, Ankara: TDK Yayınları. (BAAD)
- TDK (2011) *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları.
- Uzun, N. Engin (1998) *Dilbilgisinin Temel Kavramları*, Ankara.
- Üstüner, Ahat (1989) *Karahanlıca ve Eski Anadolu Metinlerinde Deyimler, Atasözleri ve Kısa Hikâyeler*, T.C. Fırat Üniversitesi SBE, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 245 s.
- Üstüner, Ahat (1991) "Kutadgu Bilig'de Atasözleri", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,5(1),s.391-428.
- www.kdzeregli.bel.tr

TRT REPERTUVARINDAKİ EMRÂH MAHLASLI TÜRKÜLERİN DİLİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Eyüp AKMAN*

ÖZET

Erzurumlu Emrâh ile Ercişli Emrâh'ın şiirleri öteden beri birbiriyle karıştırılmıştır. Bu iki halk şairinin şiirlerinin nasıl ayırt edileceğine dair bazı yayımlar yapılsa da bu pek etkili olmamıştır. Bu bildirimizde TRT repertuarında yer alan ve zevkle dinlediğimiz Emrâh mahlash türküşleşmiş şiirlerin gerçek sahibini bulmaya çalışacağız. Bu bakımdan TRT'de mevcut Emrâh mahlash türküş/şiirler incelenecek ve bunların dil ve başka özelliklerinden hareketle hangi Emrâh'a ait olabileceği tespit edilecektir.

Anahtar kelimeler: Erzurumlu Emrâh, TRT Repertuarı, türküş

METİN

Türküler edebî metin olarak doğrudan halk edebiyatının araştırma sahasını oluşturur. Fakat icra edilmeleri durumunda, karşımıza müzik disiplini çıkmaktadır. Bu iki disiplinin beraber hareket etmeleri gerekirken bunlar maalesef birbirleriyle ilgisiz görülmektedirler. Günümüzde Türk halk müziğimizin/türkülerimizin derlenme, notaya alma ve icra işleriyle daha ziyade TRT ilgilenmektedir. Fakat TRT türküş repertuarlarına baktığımızda pek çok yanlış görmekteyiz. Bunlar; yöre ve ezgi açısından yapılan yanlışlıklar, başka âşığa mal edilen türküler, sahibi belirtilmeyen türküler, türküş metinlerindeki yanlışlıklar, sahne ve kasetlerde yapılan yanlışlıklardır(Kaya, 2411.s.). Biz bu bildirimizde Erzurumlu Emrâh'a mal edilen türküler ve bunlardaki dil yanlışları üzerinde duracağız.

* Prof. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Âşık Emrâh ile ilgili ilk çalışmaların tarihî 1920'li yılların sonlarına rastlar. Henüz o yıllarda Ercişli Emrâh bilinmemekte, Emrâh mahlaslı şiirler Erzurumlu Emrâh'a mal edilmektedir. 1928 yılında Eflatun Cem, 1929 yılında Fuat Köprülü, Erzurumlu Emrâh üzerine birer kitap neşretmişlerdir. Bu kitaplara Emrâh mahlaslı bütün şiirler dâhil edilmiş başka bir Emrâh'ın da var olduğu bir iki cümleyle geçiştirilmiştir.

Geçen yaklaşık doksan yıllık süre içerisinde Ercişli Emrâh'ın da varlığı, 17. asırda yaşadığı bilimsel yayınlarla ortaya çıkmıştır. Fakat antolojiler de dâhil pek çok Emrâh ile ilgili yapılan çalışmalarda Ercişli Emrâh'ın şiirleri Erzurumlu Emrâh adına kaydedilmiştir. Buna sebep olarak da yukarıda bahsettiğimiz iki temel eseri gösterebiliriz. Bu karışıklık TRT repertuarında da görülmektedir.

Erzurumlu Emrâh adına TRT'de Türk Sanat Musikisi Repertuarı içinde bestelenmiş 8, Türk Halk Musikisi Repertuarında ise derlenmiş 16 eser bulunmaktadır¹ (Feyzioğlu,260.s.).Bu eserlerin maalesef pek çoğu Erzurumlu Emrâh'ın değildir. Bunlar ya Ercişli Emrâh'ın ya da başka bir âşığındır. Bu ayrımı Erzurumlu Emrâh'ın şiir ve üslup özelliklerini dikkate alarak yapmaktayız.

Erzurumlu Emrâh 19. yüzyılda yaşamış bir âşıktır. Aslında âşıklık geleneği içinde aldığı rol çok zayıftır. Usta çırak geleneği içinde yetişip yetişmediği, doğaçlama şiir söyleyip söylemediği, bade içip içmediği, atışma yapıp yapmadığı belli değildir(Akman,12.s.). O daha ziyade klasik şiir tarzında eser vermiştir. Bundan dolayı koşmalarının dili bile sadelikten uzaktır. Erzurumlu Emrâh'ın tasavvufî yönü ağır basmaktadır. O, Nakşibendi tarikatına sülûk etmiş, ayrıca Halidiye tarikatının kurucusu Şeyh Halid'e intisap etmiştir. İyi bir tahsil gördüğü şiirlerinden anlaşılmaktadır.

Araştırmacılar Erzurumlu Emrâh ile Ercişli Emrâh'ın şiirlerini ayırt etmek için bazı ölçütler koymuşlardır. Bunlar; bade içme, kelime hazineleri, şekil ve konudur (Sakaoğlu, 1-5.s.).Erzurumlunun bade içip içmediğini bilmediğimizi yukarıda söyledik. Kelime hazineleri bakımından Erzurumlu Emrâh'ın dili oldukça ağırdır. 17. asır âşığı Ercişlininki ise sade ve yöresel kelimeleri ihtiva etmektedir. Şekil bahsinde ise Erzurumlu Emrâh'ın hep koşmayı tercih ettiğini-ki bunların dörtlük sayısı ekseri üçtür-görüyoruz. Semai türü ise Ercişli Emrâh'ın sık kullandığı bir türdür. Bu konuda Saim Sakaoğlu şöyle söyler: "Acaba Erzurumlu Emrâh hiç mi semai söylememiştir? Emrâhların adına kayıtlı bütün semailerini bir iki açıdan incelersek gerçek ortaya çıkacaktır. Dili ağdalı, konusu tasavvuf ve din olan semai bulabilirsek bu Erzurumlunundur diyebiliriz."(Sakaoğlu, 4.s.) Şiir konuları da iki şairin farklıdır. Divan sahibi olan Erzurumlu Emrâh'ın koşmaları da tasavvuftan fazlasıyla nasibini almıştır. Oradaki aşk tasavvufî aşktır. Ercişlinin ki ise Karacaoğlan'da olduğu gibi beşerî aşktır. Onun anlattığı güzeller o kadar günlük hayattandır ki adları bile bellidir:

Bu gün dört güzelin seyrine vardım
Biri gelme dedi biri gel dedi
Dedim âşık olup size dem edem
Biri çalma dedi bir çal dedi
Birisinin adı Ayşe'dir Ayşe
Birisinin adı Nergiz Benevşe
Biri dedi gelin salak ataşa
Biri salma dedi bir sal dedi(Saraçoğlu ,198.s.).

Sonuç olarak aşağıda inceleyeceğimiz şiir/türkülerin dili sade olanlara ve sekiz heceyle yazılmış semailere ihtiyatla yaklaşacak, bunların niçin Erzurumlu Emrâh'a ait olamayacağını açıklamaya çalışacağız.

¹ Bestelenmiş şiirleri: Bir yiğit gurbete düşse, El çek tabib el çek yaram üstünden, Gönül gitmek ister gurbet ellere, Hazan ile geçti gülşen-i bostan, İksir-i azamdır nutk-ı ehlullah, Kendim gurbet elde gönüm silada, Tutam yar elinden tutam, Yine bahar oldu coştı yüreğim. **Âşıkların söylediği şiirlerden derlenerek notaya alınanlar:** Aşkın ezeli-âşığı ilham-ı Hudadır, Ay ağalar, Bâd-ı sabâ selam söyle o yâre, Bir sabah uğradım, Bu göçü buradan yükledim, Bu maral bakışın ey peri süret, Dost eline giden dumam, Gönül gurbet ele varma, Nasıl medhedeyim sevdiğim seni, Ne feryad edersin divâne gönül, Tutam yar elinden tutam, Uykudan uyanmış, Yüzünü sevdiğim seyrana çıkmış.

a-Erzurumlu Emrâh'a ait olduğu kesin olan türküler

Evvela Erzurumlu Emrâh'ın şiir dilini görmek için ona aitliğinde şüphe olmayan iki türkü/şiir üzerinde duralım.

1-

İksîr-i a'zamdır nutk-ı ehlullah
Bir nefeste hâki kimyâ ederler
Esrâr-ı Hudâ'dan anlardır âgâh
Velâkin sûretin ihfâ ederler

Bakma hakaretle dervişânlarla
Köhne [abadaki¹] ârifânlarla
Vâris-i enbiyâ denmiş anlara
Mürde gönülleri ihyâ ederler

Emrâh cehd ile kâli hâl eyle
Kâl ehli olandan infisâl eyle
Ara bul anları imtisâl eyle
Seni de vâsıl-ı Mevlâ ederler(Erkal 2014:354).

Bu şiir, TRT Tasavvuf müziği içerisinde 16003 numarada Hüseyinî Nefes adında kayıtlıdır. Görüldüğü gibi dili son derece ağırdır ve tasavvuf ıstılahlarını fazlasıyla içermektedir. Üstelik Erzurumlu Emrâh'a ait pek çok kaynakta da bulunmaktadır (Güneyler,139.s.,Göksel,271.s., Karadağ,184.s., Erkal, 354.s., Elgin, 57.s.).

Görüldüğü gibi bu şiir tamamıyla tasavvufi bir şiirdir. Emrâh'ın medrese eğitimi gördüğünü, bir tarikata intisap ettiğini yukarıda söylemiştik. Onun bütün şiirlerinde bu tasavvufi edayı görmek mümkündür. Hem işlediği konu hem de dili bakımından tipik bir Erzurumlu Emrâh şiiridir bu.

Erzurumlu Emrâh'a ait olduğu kesin olan bir başka türkü de müstezat şeklindedir.

2-

Türkü : Aşk-ı ezeli 'âşık ilhâm-ı Hüdâdır
Yöre : Kastamonu
Kaynak kişi : Yorgansız Hakkı Bayraktar
Derleyen : Şemsi Yastıman
Repertuvar no : 3520

Aşkın ezeli-âşık Hüdâdır

Bir neşve nümâdır

Tahkîk-i gönül şehrine pür nûr-u ziyâdır

Minhâcı Hüdâdır

Bir dilli bilir aşk-ı hakikat haberinden

Söyler eserinden

Elbette o dil beyt-i nazargâh-ı Hudadır

Kal ehl-i cüdâdır

Sofi beni dehreyleme kim mescide gelmez

Hak rahın bilmez

Ben mutekidem guşe-i meyhane banadır

Mescit de sanadır

Sofi beni men eyleme cünuniyet-i aşktan

Ve dersin o meşkten

Sofi bana vasfeyleme cennet ile huri

Bilmem o huzuri

Âşık olanın aşk ile matlubu rızadır

Bâkisi hebadır

Emrâh güher izhar eder ehl-i hüner ister

Yani dürer ister(Atılğan 2003:351)

¹ Bu kelime "ibâredeki" şeklinde okunmuş, doğrusu "abadaki" olacaktır.

Bu müstezadın dili de son derece ağırdır. Gerek dili ve gerekse ele aldığı konu itibarıyla bu şiir de Erzurumlu Emrâh'ındır. Fakat bu şiirde bazı dil yanlışları görülmektedir. Burada ilk mısra da sorun vardır. Bu mısra bazı kaynaklarda ve *Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi I* adlı eserde "Aşkın ezel-i âşık ilham-ı Hüdâdır" şeklinde yazılmıştır. Doğrusu "Aşk-ı ezeli 'âşık ilhâm-ı Hudâdır" olmalıdır. Bu iki farklı yazım şekli bazı kaynaklarda da görülmektedir. Mesela Abdülkadir Erkal'ın hazırladığı Erzurumlu Emrâh Divanı'nda "Aşkın ezel-i âşık ilham-ı Hüdâdır/Bir neş'e-i nümâdır" şeklindedir (Erkal, 294.s.). Mısra, Metin Karadağ'ın kitabında da aynı şekilde geçer. Bu durum nüans gibi görünse de hakikatte ortada büyük bir yanlışlık vardır. Burada sorulması gereken, ezeli olanın aşk mı yoksa âşık mı olduğudur. "Aşk-ı ezeli dersek", ezeli olan aşk olur. "Aşkın ezel-i âşığa" dersek; "senin aşkın, âşığın ezeli olanına" gibi bir anlam çıkar. Ezeli âşık olmaz. Gerçekte ezeli olan aşktır. Tasavvufa göre kâinat, Hz. Muhammet aşkına yaratılmıştır. Hadis olduğu şüpheli olan "Sen olmasaydın ben bu âlemleri yaratmazdım" sözü ezeli aşka işaret etmektedir. Nitekim tarafımızdan yayınlanan bir yazma eserinde şiir şöyledir:

'Aşk-ı ezeli 'âşık ilhâm-ı Hudâdır
Bir neş'e nümâdır (Akman 2001:46).

Diğer yanlışlık da ikinci mısradadır: "Bir neşve nümâdır". Buradaki kelime "neşve" değil "neş'e" olmalıdır. Bu iki kelime her ne kadar aynı anlama gelse de yaygın kullanım "neş'e" şeklindedir.

Beşinci mısra da geçen "Bir dilli bilir" ifadesi "bir dil ki bilir" olmalıdır. Diğer bir yanlış da on ikinci mısra da geçen "mutekid" kelimesindedir. Sözlüklerde böyle bir kelime yoktur. Mu'tekad diye bir kelime vardır, anlamı da "inanılan, itikad edilen" demektir. Kelimenin doğrusu "mu'tekif"dir. Mu'tekif, bir ibadet haneye çekilip ibadetle meşgul olan, demektir. Sadece bu şiir, ayrı bir inceleme konusudur. Sözü uzatmayarak diğer şiirlere geçebiliriz.

b-Erzurumlu Emrâh'a ait olduğu şüpheli olan şiirler/türküler

TRT repertuarındaki Erzurumlu Emrâh adına kayıtlı türkülerin çoğu Erzurumlu Emrâh'a ait değildir. Burada bütün türkülere değinme şansımız yoktur. Sadece birkaç tanesi üzerinde duracağız.

1-

Türkü :Bir yiğit gurbete gitse
Repertuar no :647
Yöre :Kırıkkale/Keskin
Kaynak kişi :Bahri İlhan
Derleyen :Yücel Paşmakçı

Bir yiğit gurbete gitse
Gör başına neler gelir
Garip sılayı andıkça
Yaş gözüne dolar gelir

Bağrına basarım taşlar
Akıttım gözümde yaşlar
Yavrusun yitiren kuşlar
Yuvasına döner gelir

Evlerinin önü söğüt
Atalardan almış öğüt
Yâriden ayrılan yiğit
Sılasına döner gelir

Bu türkünün son dördlüğünde mahlas yoktur. Artvin Şavşat'tan repertuvara geçen (Derleyen Nida Tüfekçi, repertuar no:3040) türkü metninde Emrâh mahlası vardır.

Türkünün Erzincan Tercan'dan derlenen varyantında (Kaynak kişi Davut Sulari, repertuar no:2067) Emrâh mahlası bulunur. Üstelik notaların üzerinde Ercişli Emrâh yazmaktadır.

Yukarıda söylediğimiz kriterleri hatırladığımızda, bu şiirin dilinin sade olması ve semai şeklinde bulunması şiiri Erzurumlu Emrâh'a ait kılmamaktadır. Her ne kadar kaynak kitaplarda Erzurumlu Emrâh adına bulunsa da gerçek öyle değildir. Muhtemelen bu şiir Ercişli Emrâh'ındır.

Nitekim Ercişli Emrâh ile ilgili çalışmalarda bu şiir bulunmaktadır(Bali, 280.s.,Sakaoğlu, 146.s., Saraçoğlu, 165.s.).

2-

Türkü :Tutam yar elinden tutam

Yöre :Erzurum

Kaynak kişi :Yöre ekibi

Derleyen :Cemil Demirsipahi

Repertuvar no :665

Tutam yar elinden tutam

Çıkam dağlara dağlara

Olam bir yareli bülbül

İnem bağlara bağlara

Birin bilir birin bilmez

Bu dünya kimseye kalmaz

Yar ismini ansam(desem)olmaz

Düşer dillere dillere

Emrâh eydür bu günündür

Arşa çıkan tütünündür

Yâre gidecek günündür

Düşem yollara yollara (Atılğan 2003:268)

Bu şiir Köprülü'den itibaren pek çok kaynaktaki Erzurumlu Emrâh adına kaydedilmiştir. Fakat bu türkünün de dili oldukça sadedir ve sekiz hecelidir. Gerek bu iki özellik, gerek konusu ve gerekse şiirin Ercişli Emrâh yayınlarında yer alması (Bali, 274.s., Sakaoğlu, 124.s., Saraçoğlu, 120.s.)bu türkünün sahibinin Erzurumlu Emrâh olmadığını göstermektedir.

4-

Türkü :Gönül gurbet ele varma

Yöre :Gaziantep/Sarılar köyü

Kaynak kişi :Hüseyin Kırmızıgül

Derleyen :Muzaffer Sarısözen

Repertuvar no :537

Gönül gurbet ele varma

Ya gelinir ya gelinmez

Her güzele meyil verme

Ya sevilir ya sevilmez

Has bahçanın gül ağacı

Kimi tatlı kimi acı

Benim derdimin ilacı

Ya bulunur ya bulunmaz

Deryalarda yüzer bahri

Doldur ver içeyim zehri

Zalim gurbet elin kahrı

Ya çekilir ya çekilmez

Ördek gelir güle güle

Yüzer suya dala dala

Güzel sevmek bir sarp kale

Ya alınır ya alınmaz

Sefil Ali'm güler ağlar

Her işini Hakk'a bağlar

Yar senle sürdüğüm demler
Ya bulunur ya bulunmaz (Atılğan 2003:34)

Yine sade bir dil ile söylenmiş ve sekiz heceli bir şiirle karşı karşıyayız. Bu durumda şiir Erzurumlu Emrâh'a ait olamaz. TRT repertuvarında Sefil Ali mahlaslı olarak kayıtlı olan bu şiirin sahibi çoktur: Karacaoğlan, Ercişli Emrâh, Erzurumlu Emrâh, Ruhsati. Bu şiir Eflatun Cem'de Erzurumlu Emrâh adına kayıtlıdır. Bundan dolayı diğer kaynaklarda hep Erzurumlu Emrâh'ın zannedilmiştir. Yıllar önce Cahit Öztelli bu şiirin Erzurumlu Emrâh'ın değil Karacaoğlan'ın olduğunu yazmıştı (Öztelli, 34.s.). Daha sonra Nail Tan bu şiirle ilgili daha detaylı bir makale yazarak şiirin Karacaoğlan'a ait olduğunu ispat etti (Tan, 42.s.).

5-
Türkü : El Çek Tabip Sinem Üstünden
Repertuvar no : 4008
Yöre : Tokat
Kaynak kişi : Abbas Öz
Derleyen : Mehmet Erenler
El çek tabip el çek sinem üstünden
Sen benim derdimi bile bilmezsin
Yârem yürektendir yoktur ilacın
Sen benim yâremi sarabilmezsin
Yüzün güleçtir içerin hayın
Çeken bilir bu sevdanın yayın
Yıktın viran ettin ömrüm sarayın
Sen onun bir taşın örebilmezsin (Atılğan, 2025.s.)

Bu türkünün de mahlas dörtlüğü yoktur. Fakat bu türkü/şiir bazı mısra farklarıyla kaynaklarda Erzurumlu Emrâh adına kayıtlıdır (Erkal, 345.s.). Şiirin dilinin sade olması bunun Erzurumlu Emrâh'a ait olamayacağını gösteriyor. Nitekim Nail Tan bir başka makalesinde bu şiiri konu almış ve şiirin altı farklı kişi (Gevheri, Ercişli Emrâh, Zileli Talibi, Erzurumlu Emrâh, İğdecikli Veli, Çıldırılı İrfani) adına kayıtlı olduğunu tespit etmiştir. Sonuç kısmında bu şiirin Çıldırılı Aşık İrfani'ye ait olduğunu kabul etmiştir (Tan, 88.s.).

6-
Türkü : Bâd-ı sabâ selam söyle o yâre
Kaynak : Ali Coşkun
Derleyen : Yıldıray Çınar
Yöre : Sivas
Repertuvar no : 3660

Bâd-ı sabâ selam söyle o yâre
Mübarek hatırı hoş mudur nedir
Nideyim yitirdim bulamam çare
Mestane gözler de yaş mıdır nedir
O nazlı canana uğrasa yollar
Bize mesken oldu kahveler hanlar
Yârin meclisinde oturan canlar
Hesap etsin aylar yıllar beş midir nedir
Emrâh eder gam bülbülüm kafeste
Benim arzuhalim bildirin dosta
Kendim gurbet elde gönlüm sılada
Gitmiyor kervanım kış mıdır nedir (Atılğan 2003:49)

Bu türkü/şiiir bazı kaynaklarda Erzurumlu Emrâh adına (Ergun, 107.s., Köprülü, 640.s., Göksel, 177.s., Ural, 132.s.) kayıtlı iken, Emrâh ile ilgili yazma eserlere bağılı olarak yapılan çalışmalarda bulunmamaktadır (Karadağ 1996, Akman 2011, Erkal 20014, Elgin 2014).

Bu şiirin gerek yazma eserlerde yer almaması ve gerekse dilinin sadeliğı şiire ihtiyatlı yaklaşmamızı gerekli kılmaktadır. Fakat şiirin bir başkasına ait olduğunu tespit edene kadar şiirin sahibinin Erzurumlu Emrâh olduğunu kabul edeceğiz.

SONUÇ

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Halk edebiyatı, âşık edebiyatı ve özellikle türkü konusunu çalışan uzmanlar ile müzik alanında çalışanlar, beraber hareket etmelidirler. Yukarıda sadece birkaç türküde belirttiğimiz repertuvardaki dil yanlışları düzeltilmeli ve türkülerin gerçek sahibinin kim olduğu yeniden kayıtlara geçmelidir.

Yukarıda incelediğimiz altı türkünün Erzurumlu Emrâh'a ait olmadığı da bu araştırmamızda ortaya çıkmış oldu. Erzurumlu Emrâh adına kayıtlı diğer türküler de bu gözle incelenerek daha kapsamlı bir çalışmada ele alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKMAN, Eyüp(2011) *Kastamonu Kaynaklarında Erzurumlu Emrâh*, Ankara, Gazi Kitapevi
- ATILGAN, Halil (2003) *Türkülerin İsyanı*, Ankara, Akçağ yayınları
- BALİ, Muhan(1973) *Ercişli Emrâh ile Selvihan Hikayesi, Varyantların Tesbiti ve Halk Hikayeciliğı Bakımından Önemi*, Ankara
- ELGİN, Mustafa Necati(2014) *Divan-ı Emrâh*, Ankara, Niksar Belediyesi yayınları
- ERKAL, Abdülkadir(2014) *Erzurumlu Emrâh Divanı*, Ankara, Birleşik yayınları
- ERGUN, Saadettin Nüzhet (1938) *Halk Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul
- FEYZİOĞLU, Nesrin(2006) "Erzurumlu Emrâh'ın Derlenmiş ve Bestelenmiş Şiirleri", *A.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, 7(1), s.257-266
- GÖKSEL, Necati Turgut(1966) *Âşık Emrâh Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Şiirleri*, Niğde
- GÜNEY, Eflatun Cem, Çetin Eflatun(1975) *Erzurumlu Emrâh Hayatı ve Şiirleri*, İstanbul
- KARADAĞ, Metin(1996).*Erzurumlu Emrâh Yaşamı Sanatı Şiirleri*, Balıkesir, Ayyıldız yayınları
- KAYA, Doğan(2001) "Türkülerin Derlenmesinde, Kayda Geçirilmesinde ve İcra Edilmelerinde Yapılan yanlışlıklar", *Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni*, Kayseri
- KAYA, Doğan(2005) *Âşık Ruhsati*, Sivas
- KÖPRÜLÜ, Fuat (1929) *XIX. Asır Sazşairlerinden Erzurumlu Emrâh*, İstanbul
- KÖPRÜLÜ, Fuat(2004) *Saz Şairleri I-V*, Ankara, Akçağ yayınları
- ÖZTELLİ, Cahit(1976) *Sahte Şöhret Bir Ozan Erzurumlu Emrâh*, Ankara
- SAKAOĞLU, Saim(1987).*Ercişli Emrâh*. Ankara, KTBY
- SARAOĞLU, Ali(1999) *Ercişli Emrâh*, Ankara, KBY
- TAN, Nail(2012) "Bu Türkünün, Şiirin Gerçek Şairi Kimdir? El Çek Tabip El Çek Yaram Üstünden", *Türk Halk Edebiyatı Dediğın Bir Sarp Kale*, Ankara, Kültür Ajans yayınları
- TAN, Nail (2012) "Âşık Edebiyatı Dediğın Bir Sarp Kale", *Türk Halk Edebiyatı Dediğın Bir Sarp Kale*, Ankara, Kültür Ajans yayınları